

De gemeente Delft is aan het vernieuwen, dat is goed merkbaar. Met frisse moed neemt ook de afdeling Beheer verschillende ideeën over modern stadboombeheer onder de loep. Boombeheerder Dave Bentvelsen: "Eerst dachten we voornamelijk aan het bovengrondse groen, nu richten we ons ook sterk op hoe het ondergronds met het groen is gesteld."

Auteur: Karlijn Raats

Verandering begint met anders denken

Gemeente Delft: De X-factor in bomen

Dave Bentvelsen (45), zoon van een tuinder en afkomstig uit Schipluiden, begon na de Land- en Tuinbouwschool en verschillende korte opleidingen en cursussen in 1980 als assistent-hovenier bij de gemeente Delft, in 1986 als boomverzorger en inmiddels in de functie medewerker vakteam Beheer op kantoor. Bentvelsen: "Ik beheer en muteer informatie over bomen en speelplaatsen. Van hieruit maak ik plannings in verband met snoeien en onderhouden van bomen."

Klein hoekje

In 1999 viel hij van de ladder toen hij een gebroken tak wilde verwijderen uit een uit de kluiten gewassen heester. "Normaal stond ik altijd met een collega op zo'n klus, dan hield hij de ladder vast totdat ik boven was en met een touw aan een tak kon zekeren, maar mijn collega was op vakantie. Ik dacht: 'dat doe ik

Dave Bentvelsen: "Communicatie door advertenties in de krant of bordjes aan de boom is bij bomenkap is heel belangrijk. Toch kun je met argumenten soms niet tegen een gevoel op dat mensen kunnen hebben."

wel even', ik had de tak al losgezaagd en hoefde hem alleen nog maar los te trekken", vertelt de boombeheerder. Dat moest hij duur bekopen: hij viel van anderhalve meter hoog naar beneden en brak zijn rug. Viel het ongeluk te voorkomen door betere veiligheidsmaatregelen? "Misschien wel, ja. Ik zou andere boomverzorgers willen aanraden altijd voorzichtig te zijn, want een ongeluk zit in een klein hoekje. Maar ook om geen geintjes of gekkigheid uit te halen tijdens het werk, daardoor verslapt de concentratie." Hij vervolgt: "Ik heb me wel hersteld en heb later nog eens geprobeerd om bomen te onderhouden, maar dat was erg vermoeiend. Ik realiseerde me wel dat als ik later nog eens last van mijn rug mocht krijgen, ik zonder werk zou komen te zitten. Toen heb ik zelf gesolliciteerd naar een binnenfunctie. Nu kan ik mijn praktijkervaring gebruiken in de functie die ik heb." Je moet dus in uitstekende lichamelijke

Benvelsen naast de plataan die de X-factorwedstrijd won.

staat zijn als boomverzorger. "Ja, boomverzorger zijn is topsport. Die jongens die in de boom hangen zijn ontzettend gespierd", aldus de goed weggekomen boomverzorger.

Ondergronds groen

De gemeente Delft heeft zo'n 30 duizend bomen in haar bestand. "Daarvoor hebben we een bomenploeg van vier mensen, een teamleider en een vakteamhoofd", vertelt Bentvelsen. "Ik ga veel samenwerken met de teamleider. Het monitoren van de bomen en het in de

gaten houden van de bomenziektes doet de buitendienst." Heeft de gemeente erge last van bomenziektes? Bentvelsen: "De laatste jaren hebben we tien tot vijftien bomen in de stad verloren aan de kastanjabloedingsziekte en aan de iepziekte helaas nog veel meer. Het valt met de kastanjabloedingsziekte dus wel mee. Dit jaar hebben we voor het eerst eikenprocessierupsen laten verwijderen bij een recreatiegebied. Dat hebben we uitbesteed, want we hebben wel een hoogwerker, maar bij teveel nesten heb je gespecialiseerde krachten nodig. De kans bestaat

namelijk dat er nesten achterblijven die wij als boomverzorgers niet zo snel herkennen als nesten."

Delft heeft een probleem van geheel andere aard, waardoor de weerstand van de gemeentelijke bomen niet optimaal is: een hoge waterstand. Hierdoor is er maar beperkte groeimogelijkheid in de diepte voor bomen, met name voor de bomen aan de gracht, die bijzonder dicht aan zowel het water als aan de weg staan. "Langs de grachten brengen we af en toe verse grond aan. We moeten op die plaatsen de bomen echter wel sneller dan normaal vervangen. Daar houden we rekening mee als we ze aanplanten. Grondzuigen zit wel in de pijn, maar dat gebeurt op dit moment nog niet. We hebben rond dit onderwerp al eens een werkbezoek aan Den Haag gebracht. Daar zagen we wel hoeveel dat grondzuigen kost. We zijn nog aan het nadenken over hoe we dit probleem in de toekomst efficiënt kunnen aanpakken", zo reageert Bentvelsen. Werkt de gemeente met treeboxen die de zijwaartse druk van bodemverdichting opvangt en gassen en water doorlaat om de bomenstandplaatsen daar te verbeteren? "Nee, we werken nog niet met een krattensysteem. We zijn wel anders gaan denken hier in Delft. Voorheen dachten we teveel na over 'bovengronds groen', nu denken we ook over 'het ondergrondse gedeelte'. Een voorbeeld hiervan is dat op een bepaalde locatie een fietspad in een weg veranderde, waardoor de verdichtingsdruk verhoogde. Toen hebben we granulaat aan de bomen langs die weg toegevoegd."

Inkoper Marcel van Berkel: "Vooral economische voordeligheid wordt gemeentebreed gedragen."

De lindes langs de grachten zijn na vijf jaar geel van lusteloosheid. Door de hoge waterstand en de kleine standplaats moeten ze na enkele decennia alweer vervangen worden.

Kleine cirkeltjes

Delft probeert ook bomen in nieuwbouwwijken genoeg ruimte te geven. Hebben boombeheerders wat te zeggen over waar en hoe het groen moet komen te staan, of heeft vooral de architect veel in de pap te brokkelen? "Het is zo dat projectontwikkelaars de cirkeltjes van een boom vaak te klein tekenen, bomen nemen doorgaans meer ruimte in dan zij denken. Wij zijn tegenwoordig vaker bij projectbesprekingen aanwezig en dan kunnen

we aangeven wanneer iets niet zo'n goed idee is. Maar als projectontwikkelaars vragen hebben, mogen ze altijd langs komen bij het vakteam Beheer. Tot slot hebben wij het laatste woord. Als een boom dicht langs de slootkant staat en je handmatig moet maaien, dan geven wij aan dat het gazon niet te beheren is en geven het advies de boom een paar meter op te schuiven, zodat we er met de maaimachine langs kunnen." In de opgestelde bestekken staan de voorzorgmaatregelen om bomen te beschermen

soms wel omschreven, maar helaas niet altijd. De gemeente zoekt naar mogelijkheden om projectontwikkelaars te verplichten om goed met groen om te gaan, volgens gemeentezegsvrouw Ellis Hazendonk.

Bentvelsen: "Projectontwikkelaars proberen natuurlijk wel eens ergens onderuit te komen. We werken nu volgens de regel dat een aannemer of projectontwikkelaar die bomen weghaalt, er eenzelfde aantal voor moet terugplanten. Als hij dat niet kan of wil dan moet hij financieel compenseren." Als er sprake is van financiële compensatie dan gebruikt de gemeente dit geld om op een andere plek groen te realiseren. Compensatieplicht is een van de nieuwe onderdelen uit het onlangs aangepaste bomenbeleid van de gemeente Delft. Hazendonk: "We zijn zogezegd van een 'Kappen mag, mits...'- naar een 'Kappen mag niet, tenzij...'- beleid gegaan. De kapvergunningscriteria zijn flink aangescherpt. En als er dan toch gekapt wordt, dan geldt de (financiële) herplantplicht. Een en ander is vastgelegd in de nieuwe bomenverordening."

Bij voorlichtingsbijeenkomsten snappen buurtbewoners niet altijd waarom een boom weg moet

X-factor

Nadenken over wat er ondergronds met een boom gebeurt, is niet de enige verandering in het denkpatroon bij de Delftse beheerders. "Het is ook belangrijk dat we als boomverzorgers leren kijken. Ik ging eens op pad met wat jonge boomverzorgers en leerde hen dat ze aan de habitus van een boom al konden zien dat er iets mis was. Zo probeer ik ongeruste mensen ook te informeren over bomenkap. Bij voorlichtingsbijeenkomsten snappen buurtbewoners niet altijd waarom een boom weg moet. Die leggen heel sterk een verband tussen een boom, zuurstof en gezondheid. Dan laat ik hen op mijn gemak de boom zien, wijs aan waar de boom ziek is en wat de ziekte met de boom heeft gedaan. Als ze dat zien, snappen ze vaak wel dat het beter is de boom te vellen in plaats van hem met zijn ziekte door te laten ploeteren totdat hij sterft. Communicatie door advertenties in de krant of bordjes aan de boom

is bij bomenkap heel belangrijk. Toch kun je met argumenten soms niet tegen een gevoel op dat mensen kunnen hebben.”

De gemeente Delft vindt het wel eens jammer dat er over bomen vaak een negatieve communicatie is en probeert haar burgers ook op een positieve manier te betrekken bij de bomen van de gemeente. Ze werkte het afgelopen jaar met de bomenstichting aan een bomenverkiezing onder het mom 'Welke boom heeft de X-factor'. Mensen konden stemmen op hun favoriete boom op de website van de Bomenstichting. Bentvelsen: "Hiermee wilden we mensen bewuster maken van de bomen en er op een positieve manier aandacht aan schenken." Grappig voorval was dat een Hollandse iep lange tijd bovenaan de lijst prijkte omdat studenten van een plaatselijke sociëteit meerdere stemmen per persoon hadden uitgebracht op de iep in het binnenplaatsje van de sociëteit, een handeling waar de website geen beperking op had. De jury hield er echter rekening mee in haar beslissing. De plataan op het Doelenplein won uiteindelijk. De bomenstichting reikte op 28 augustus samen met de wethouder Anne Koning de prijs uit. Bentvelsen: "Ik had niet verwacht dat de plataan zou winnen. Het is niet zozeer een uitbundige maar wel een hele sfeervolle boom, en hij staat op een zeer rustieke plaats, pal voor het pittoreske Hotel De Plataan." Interessant is dat Delft zijn inkoopbeleid van bomen en heesters voor drie jaar met een kweker gaat vastleggen via een Europese aanbesteding. Is de gemeente op de hoogte van het duurzaam inkopen in 2010? Bentvelsen weet het eigenlijk niet. Navraag bij Marcel van Berkel, inkoper bij de net opgerichte inkoopafdeling, leert dat de gemeente in zee zal gaan met een partij die voldoende eigen kweek kan leveren, maar bovenal economisch het meest voordelig is. Van Berkel: "Het beleid van economische voordeligheid wordt gemeentebreed gedragen. Bij de inkoop van auto's is het gemakkelijk te bepalen voor ons wat duurzaam is en wat niet. Bij bomen is dat een stuk moeilijker te meten, want we hebben nog geen duidelijke richtlijnen." Die richtlijnen voor duurzaam groen zijn er inmiddels wel vanuit SenterNovem, maar ze zijn niet bindend voor inkopers: zij mogen hun percentage duurzaam inkopen vrij besteden aan welke producten of diensten dan ook. "Tot nu toe hebben we in het aanbestedingsdocument alleen opgenomen dat de producten Nak-gecertificeerd moeten zijn." Van Berkel leest verder de zaken voor waartoe de gemeente zich

bij een aanbesteding verplicht: "De gemeente Delft verplicht zich om maatschappelijk verantwoord te ondernemen en milieuzuinig om te gaan met energie- en grondstoffen, om lokale activiteiten te ondersteunen en te zorgen voor goede arbeidsomstandigheden." Over de toekomst speculeert hij: "Ik kan me wel voorstellen dat die criteria voor groene

duurzaamheid straks ook zo in een bestek komen te staan." Maar zover is het nog lang niet en naar het zich laat aanzien, gaat de gemeente Delft daardoor gewoon in zee met de partij die naast de beste kwaliteit de meest gunstige prijs levert, Milieukeur of geen Milieukeur.

Studenten brachten meerdere stemmen per persoon uit om de Hollandse iep op de binnenplaats van hun sociëteit te laten winnen.